

CONSULTATIEREACTIE

Reactie van de Nederlandse Vereniging van Banken op het wetsvoorstel versterking ondermijnende criminaliteit II

Datum: 24 januari 2022

Inleiding

De Nederlandse Vereniging van Banken (hierna: “NVB”) heeft met belangstelling kennis genomen van de consultatieversie van het wetsvoorstel Versterking ondermijnende criminaliteit II (hierna: “het wetsvoorstel”). Wij maken graag gebruik van de mogelijkheid hierop te reageren.

De NVB onderschrijft de doelstellingen van de wet, te weten weerbaarheid van de samenleving en economie en versterking van handhaving. Ook onderschrijven wij het uitgangspunt dat criminaliteit niet mag lonen.

De aanpak van witwassen en het voorkomen dat criminelen het financiële stelsel misbruiken voor het witwassen van geld of financieren van terrorisme is topprioriteit voor banken. Er wordt dan ook fors geïnvesteerd in mensen en middelen. Dit resulteerde in 2020 in ruim 245.000 meldingen van ongebruikelijke transacties.

Ondanks onze gezamenlijke visie op de doelstellingen, hebben wij wel de nodige praktische bezwaren en vragen ten aanzien van twee elementen van het wetsvoorstel, te weten:

- Het conservatoir beslag ter confiscatie.
- Het tijdelijk aanhouden van de uitvoering van een financiële transactie (artikel VI, onderdelen A, B, C en D, en artikel VII)

De bezwaren zien met name op de onuitvoerbaarheid van sommige bepalingen en zijn hieronder nader toegelicht.

Aangezien het hier om nieuwe bepalingen gaat stellen wij voor om een jaar na invoering van de wet een evaluatiemoment in te voeren, gericht op de praktische uitvoering. De banken willen hier graag hun medewerking aan leveren.

Algemene opmerkingen:

- Met deze nieuwe wet ontstaat een nieuwe mogelijkheid voor een OvJ om gegevens en inlichtingen te verzoeken, waarna banken verplicht zijn om hieraan mee te werken. De NVB en banken willen het belang onderstrepen van een zorgvuldige verwerking van (persoons)gegevens van bankklanten die voldoet aan wet- en regelgeving, zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Klanten vertrouwen erop dat banken hun gegevens met de grootst mogelijke zorgvuldigheid zullen behandelen. Om die reden moet aandacht worden besteed aan de rechtswaarborgen van de verzoeken voor gegevens en inlichtingen van een OvJ. In het wetsvoorstel is wel aandacht besteed aan een grondslag voor overheidsinstanties. Voor banken is geen grondslag opgenomen. Het is daarom van belang dat in de wet een grondslag voor banken wordt opgenomen om strafrechtelijke persoonsgegevens, die banken ontvangen van het OM, te mogen verwerken. Dat geldt niet alleen voor de informatie die de banken op basis van artikel 10 (e.v.) van het wetsvoorstel, maar ook voor de informatie die de banken op grond van de verzoeken ex artikel 94, 94a,

126nc en 126nd Sv ontvangen.

- Banken vragen zich af waarom Nederland dit vooral Angelsaksische rechtsfiguur (civielrechtelijk conservatoir beslag ter ontneming (“NCBC”)) wil implementeren nu hier ook geen Europese richtlijn of verordening voor is. Toekomstige Europese samenwerking wordt hierdoor lastig, terwijl misdrijven steeds internationaler van karakter zijn.
- Wat zijn de aantallen NCBC beslagen die jaarlijks te verwachten zijn? Hoeveel daarvan zullen beslagen op bankrekeningen zijn?
- In Nederland geldt het rechtsbeginsel zoals genoemd in artikel 3:119 BW. De bezitter van een goed wordt vermoed de rechthebbende te zijn. Met dit voorstel wordt dat basisbeginsel doorkruist. Op basis van subjectieve waarneming (niet transparant) van een opsporingsambtenaar wordt geconfisqueerd waarbij daarna, achteraf, de rechter een marginale toetsing doet. Als voorbeeld: Hoe kan een eigenaar van een Rolex die hij via een erfenis of schenking verkregen aantonen dat dit niet uit een misdrijf afkomstig is? Hij heeft hiervan geen aankoopbonnen.
- Banken vragen zich af of het OM, na inwerkingtreding van de Wet confiscatie criminele goederen, niet of nog weinig gebruik gaat maken van (conservatoire) strafvorderlijke beslagen.
- Ook vragen banken zich af of dit wetsvoorstel wel aan het beoogde doel zal voldoen, nu voor confiscatie eerst conservatoir beslag moet worden gelegd, terwijl een (conservatoir) strafvorderlijk beslag aanvangt met een Kennisgeving van Inbeslagneming (KVI). Door het te leggen conservatoire beslag bij confiscatie van criminele goederen zal de eigenaar/houder van de goederen, mogelijk op de hoogte kunnen raken van de plannen van het OM, waardoor andere goederen kunnen worden onttrokken aan het zicht van het OM. Terwijl bij een (conservatoir) strafvorderlijk beslag middels de KVI het beslag direct aanvangt en de eigenaar/houder pas daarna geïnformeerd wordt over het gelegde (conservatoir) strafvorderlijk beslag.
- Bij een zogenaamd klassiek strafvorderlijk beslag (artikel 94 Wetboek van Strafvordering) is het mogelijk dat de degene bij wie het voorwerp in beslag is genomen ten overstaan van de rechter-commissaris, de officier van justitie of een opsporingsambtenaar schriftelijk verklaart afstand te doen van het voorwerp. Hierna kan de hulpofficier van justitie of het OM, zie ook artikel 116 Sv:
 - a. het voorwerp doen teruggeven aan degene die redelijkerwijs als rechthebbende kan worden aangemerkt;
 - b. gelasten dat het voorwerp ten behoeve van de rechthebbende in bewaring zal blijven, indien teruggave aan degene die redelijkerwijs als rechthebbende kan worden aangemerkt, nog niet mogelijk is;
 - c. in geval degene bij wie het voorwerp is in beslag genomen verklaart dat het hem toebehoort, gelasten dat daarmee wordt gehandeld als ware het verbeurd verklaard of onttrokken aan het verkeer.

Kortom: Heeft het OM niet nu al een veel beter, sneller, en effectiever middel in handen?

Specifieke opmerkingen

1. Het conservatoir beslag ter confiscatie

- **Beginselen van het derdenbeslag**

De banken gaan er vanuit dat de derdenbeslagene bij een NCBC beslag ook lijdelijk is. En dat het non-peius beginsel ook op het NCBC beslag van toepassing is.

- **Wie legt beslag?**

Het is de banken niet duidelijk wie nu beslag legt. Is dat, conform de regeling uit Rv, de gerechtsdeurwaarder? Op basis van par. 2.3.2 concept Memorie van Toelichting en artikel 13 lid 2 van de voorgestelde wet lijkt dat het geval te zijn. Dat zou ook goed aansluiten bij de huidige praktijk. De deurwaarder kan dan eenvoudig via het SNG-portaal derdenbeslag leggen bij daarbij aangesloten partijen.

Artikel 10 lid 1 van de voorgestelde wet bepaalt echter dat het OM beslag legt. Weliswaar conform de bepalingen van Boek III Titel 4 Rv, maar zeker is dit niet. Mogelijk is hier bedoeld 'laat leggen' (door de gerechtsdeurwaarder).

Voorstel NVB: De banken zien dit graag toegelicht.

- **Beslag ter confiscatie op een banktegoed**

Door middel van het beslag ter confiscatie worden 'criminele' goederen uit het economisch verkeer gehaald. Op grond van de tekst van het wetsvoorstel kan het beslag ter confiscatie ook worden gelegd op kort gezegd 'het geld' op een bankrekening (dwz op de vordering op de bank uit hoofde van een creditsaldo). Het is de banken onduidelijk waarop dan precies beslag wordt gelegd. Mogelijk lopen de banken als derdebeslagene tegen uitvoeringsproblemen aan.

Vragen in dit kader zijn:

- Wordt beslag gelegd op het gehele creditsaldo op de rekeningen op het moment van beslag, of op 'al hetgeen de klant van de bank te vorderen heeft of zal verkrijgen uit een reeds bestaande rechtsverhouding', zoals bij een regulier derdenbeslag aan de orde is? De vraag is of dit strookt met het uitgangspunt dat beslag ter confiscatie alleen kan worden gelegd op een goed dat geheel of grotendeels afkomstig is van of uit de baten van enig misdrijf. Doorgaans zijn saldi op bankrekeningen het resultaat van verschillende boekingen en zodoende zijn niet alle vorderingen op de bank geheel of grotendeels afkomstig van of uit de baten van enig misdrijf (denk bijvoorbeeld aan salaris/uitkering bijschrijvingen).
- Wordt alleen beslag gelegd op een specifieke vordering op de bank die geheel of grotendeels afkomstig is van of uit de baten van enig misdrijf (bijschrijving van 'crimineel geld')? Een dergelijk beslag lijkt de banken, gelet op het revolverende karakter van bankrekeningen in de meeste gevallen niet praktisch uitvoerbaar. Doorgaans zal een dergelijk beslag ook geen doel treffen. Dit gelet op het volgende. Een vordering op de bank die ontstaat door een bijschrijving van 'crimineel geld' zal doorgaans door de bijschrijvingen en afschrijvingen op de bankrekening snel verdwijnen of vermengen (mogelijk al voordat een beslag ter confiscatie is gelegd). Het kan daardoor lastig/onmogelijk worden om nog te bepalen of en in hoeverre de vordering op de bank uit hoofde van de criminele bijschrijving nog bestaat. Ook zal een dergelijk beslag geen doel treffen als de betreffende vordering inmiddels is verdwenen door bijschrijvingen en afschrijvingen op de rekening. Van banken, als derdenbeslagene, kan niet worden gevraagd een analyse van het betalingsverkeer te maken. Een fout in deze bewerkelijke analyse is snel gemaakt, en zal dan mogelijk leiden tot aansprakelijkheid van de bank jegens het OM of de klant.

- Ook is onduidelijk of het beslag kan worden gelegd / het beslag doel treft indien de vordering van de klant op de bank lager is dan € 25.000,--.

Voorstel NVB: de banken zien graag verduidelijkt in de Memorie van Toelichting in hoeverre een beslag ter confiscatie ook bedoeld is voor beslag op 'het geld' op een bankrekening (d.w.z. op een vordering op de bank) en zo ja, hoe de banken dit op een praktisch werkbaar manier zouden kunnen, gelet op het revolverende karakter van een bankrekening. De banken geven er de voorkeur aan om, gelijk aan de bepalingen over het derdenbeslag, het tegoed onder zich te houden totdat dit na het executoriaal worden van het beslag wordt opgeëist.

- **Gerechtelijke bewaring bij beslag ter confiscatie op een banktegoed**

In het wetsvoorstel staat dat het in beslag te nemen 'goed' ter gerechtelijke bewaring wordt afgegeven aan een bewaarder. De banken vragen zich af of dit wel bedoeld is voor een derdenbeslag ter confiscatie op vermogensrechten, zoals een vordering op een bank uit hoofde van een creditsaldo? De banken wijzen er op dat de bewaarder genoemd in artikel 709 Rv enkel roerende zaken die geen registergoed zijn in bewaring neemt. Vorderingen vallen hier dus niet onder.

De banken merken daarbij op dat banken bij een conservatoir derdenbeslag het recht van verrekening veelal voorbehouden totdat duidelijk is of er, vanwege het executoriaal worden van het beslag, daadwerkelijk een verplichting tot afgifte ontstaat. Hierdoor wordt voorkomen dat 'onnodig' wordt verrekend omdat het conservatoir beslag uiteindelijk niet wordt omgezet in een executoriaal beslag. Een verrekening kan leiden tot vroegtijdige aflossing, wat vergoedingsrente verschuldigd kan maken en bij particulieren fiscale consequenties tot gevolg kan hebben. Banken zullen bij afdracht ten behoeven van een gerechtelijke bewaring dus eerder tot verrekening over gaan.

Voorstel NVB: de banken zien graag verduidelijkt in de Memorie van Toelichting in hoeverre in geval van een beslag ter confiscatie op 'het geld' op een bankrekening (d.w.z. op een vordering op de bank) het saldo ook direct moet worden afgegeven aan een bewaarder en hoe dit dan in de praktijk werkt wanneer het beslag vervolgens vervalt.

- **Samenloop met andere beslagen**

Voorstel NVB: de banken zien graag verduidelijkt in de Memorie van Toelichting dat als het civielrechtelijk of strafvorderlijk conservatoir beslag (evenals andere beslagen die zich richten op verhaal op goederen van de failliet) op een of andere manier samenloopt met een beslag ter confiscatie, dit civielrechtelijk of strafvorderlijk conservatoir beslag dan niet leidt tot aantasting van het beslag ter confiscatie, met als gevolg dat afdracht voor het beslag ter confiscatie te allen tijde voor gaat. Ook als er een eerder beslag executoriaal geworden is. De banken merken op dat de Wet confiscatie criminele goederen, mogelijk onbedoeld, slachtoffers van een misdrijf die zich ook civielrechtelijk willen verhalen in een slechtere positie brengt. Dat kan het geval zijn als het OM (voorlopig) niet tot vervolging overgaat en de gelden vanuit een fraude nog op een bankrekening staan. Het conservatoir beslag ter confiscatie wordt immers niet aangetast door een conservatoir beslag dat bijvoorbeeld een slachtoffer heeft laten leggen om zijn schade te verhalen op de laedens. Als het verzoek ter confiscatie vervolgens wordt toegewezen, vist het slachtoffer achter het net.

- **Beëindigen van het conservatoir beslag**

Pagina 22 Memorie van Toelichting: In de laatste alinea staat dat de belanghebbende afstand kan doen van het goed en dat na de benodigde overdrachtshandelingen vervolgens het conservatoir beslag kan eindigen. Dit staat niet als beëindigingsgrond in artikel 12 vermeld.

In artikel 12 lid 2 staan de manieren waarop het conservatoir beslag eindigt. Mede gelet op de tekst van de Memorie van Toelichting (pagina 23) komt deze opsomming limitatief over. Naar mening van de banken ontbreekt daar de situatie dat de eis in hoofdzaak (het indienen van het verzoek tot confiscatie) niet tijdig is overbetekend aan de derdenbeslagene. Voorts staat in de laatste alinea van pagina 22 dat de belanghebbende afstand kan doen van het goed en dat na de benodigde overdrachtshandelingen vervolgens het conservatoir beslag kan eindigen. Dit staat niet als beëindigingsgrond in artikel 12 vermeld.

Voorstel NVB: Bovenstaande nader verduidelijken.

- **Vervallen van het conservatoir beslag**

Daarnaast zijn er vragen als: Hoe en wanneer wordt de bank geïnformeerd over het vervallen van het conservatoir (derden)beslag? En wat gebeurt er vervolgens als de gelden die onder het beslag vielen na bevel door de rechter in bewaring zijn gegeven door de bank aan de bewaarder en het conservatoir beslag komt na rechterlijke toetsing te vervallen?

Voorstel NVB: Bovenstaande nader verduidelijken. De banken willen ook over de beëindiging van het NCBC beslag operationele afspraken maken.

- **Kosten voor verwerken beslag**

De banken behouden het recht voor de kosten die zij maken voor het verwerken van het NCBC beslag bij de klant in rekening te brengen.

- **Informereren van belanghebbenden**

De banken vinden het goed dat het OM een inspanningsverplichting krijgt om belanghebbenden op te sporen en te informeren over de confiscatie. De banken wijzen het OM erop dat zakelijke klanten met een financiering veelal alle goederen die zij kunnen verpanden, hebben verpand aan hun bank. In dat kader vragen de banken het OM, indien zij heeft achterhaald bij welke bank een eigenaar van een te confisqueren goed bankiert en of deze persoon een financiering van die bank heeft verkregen, deze bank ook informeert.

Voorstel NVB: ook de bank in voorkomende gevallen te informeren. De banken maken hier graag operationele afspraken met het OM over.

- **Inschrijving van proces-verbaal van inbeslagname onroerende zaak**

Toelichting: In de concept Memorie van Toelichting staat dat het proces-verbaal van inbeslagname moet worden ingeschreven in het Kadaster. Bij civielrechtelijke beslagen is dit geen verplichting, maar waarborgt dit wel de bescherming van de beslaglegger ten opzichte van andere beslagleggers en derden met later verkregen zakelijke rechten. Doordat dit zo stellig in de toelichting is verwoord kan dit als constitutief vereiste worden opgevat.

Voorstel NVB: verduidelijk de consequentie van het al dan niet inschrijven van het proces-verbaal van inbeslagname in het Kadaster.

- **Specifieke opmerkingen per artikel:**

- Artikel 3 lid 2: Wie moeten allemaal gezien worden als belanghebbenden? Is een derde, die reeds conservatoir derdenbeslag heeft gelegd op het goed, ook als belanghebbende gezien, zodat hij zijn positie ten overstaan van de rechter kan duiden? Bijv. omdat deze derde een slachtoffer van een fraude is, waarbij het OM (nog) niet tot vervolging van de verdachte overgaat, waarbij het slachtoffer toch

aanspraak wil maken op goederen van de verdachte.

- Artikel 4 lid 1: Als een derde, zoals een bank (bijvoorbeeld in haar hoedanigheid van pandhouder), als belanghebbende moet worden gezien, wordt zij dan ook opgeroepen door de griffie?
- Artikel 4 lid 3: De zin: *“De griffier verstrekt zo spoedig mogelijk een afschrift van de beschikking aan het openbaar ministerie en aan de in het verzoekschrift genoemde belanghebbenden.”* Als een derde, zoals een bank, als belanghebbende moet worden gezien, hoe krijgt deze dan een afschrift van de beschikking? De banken maken hier graag operationele afspraken over.
- Artikel 10: Is de beslagvrije voet op bankrekeningen van toepassing en wie berekent dit?
Sinds januari 2021 is de wet herziening beslag- en executierecht in werking getreden. Als gevolg hiervan moet de bank rekening houden met een beslagvrij bedrag voor natuurlijke personen, in geval er derdenbeslag wordt gelegd. Er gelden verschillende categorieën beslagvrije bedragen, afhankelijk van de gezinssituatie van de natuurlijke persoon. Bij een regulier civielrechtelijk beslag verstrekt de deurwaarder de bank de hoogte van het beslagvrije bedrag waarmee rekening moet worden gehouden.
- Artikel 16: Hoe wordt voorzien in de waarborgen, zoals proportionaliteit en subsidiariteit, als de OvJ in het kader van de confiscatie om gegevens en inlichtingen verzoekt? Zijn gelijkwaardige procedures als bij vorderingen op grond van artikel 126nc e.v. Wetboek van Strafvordering (Sv) van toepassing? En hoe ver reikt een dergelijk bevel, kijkend naar banken? Zou het hier gaan over identificerende gegevens, conform artikel 126nc Sv?
En hoe verhoudt dit bevel zich tot artikel 126nc e.v. Sv?
- Artikel 16: Wat als de bank heeft beoordeeld dat zij niet kan voldoen, nadat zij een proportionaliteits- en subsidiariteitstoets heeft gedaan, en geoordeeld dat zij i.v.m. strijd met de AVG? Kan de bank dan beklag doen?
Vergelijk hierbij vorderingen op grond van artikel 126nc e.v. Sv, waar achteraf beklag mogelijk is. Zie hiervoor artikel 552a Sv.
- Memorie van Toelichting, pagina 29 : *“Het verzoek tot confiscatie wordt ook afgewezen als in de procedure NCBC een belanghebbende verschijnt die het goed op rechtmatige wijze heeft verkregen, terwijl de beslagene het door middel van een misdrijf, zoals diefstal, van hem heeft afgenomen. In dat geval moet de rechter beslissen tot teruggave van het goed aan de rechthebbende (artikel 12, derde lid).”*
Er ligt een grote verantwoordelijkheid bij het OM om toe te zien dat alle belanghebbenden worden benoemd, bijv. ook derden die aangifte tegen de eigenaar/houder van het goed hebben gedaan in kaart te brengen.
De NVB vraagt zich af hoe erop wordt toegezien dat de belanghebbende die het goed op rechtmatige wijze heeft verkregen, als belanghebbende door het OM wordt opgevoerd? Bijvoorbeeld een slachtoffer van een fraude of oplichting?

2. Het tijdelijk aanhouden van de uitvoering van een financiële transactie (spoedbevrozing)

De NVB deelt met de wetgever de mening dat het zaak is om crimineel vermogen zo snel mogelijk te confisqueren en zo te voorkomen dat dit kan worden gebruikt in de legale economie of wordt geherinvesteerd in criminele activiteiten.

Of het voorliggende voorstel daar een bijdrage aan levert, is vooralsnog onduidelijk. Zeker omdat nut en noodzaak nergens kwantitatief wordt onderbouwd. Zo wordt er geen indicatie gegeven hoe vaak de verwachting is dat de spoedbevrozing zal worden ingezet en wat de internationale ervaringen tot nu toe zijn.

Daarnaast wordt in Nederland door bijna alle banken gebruik gemaakt van Instant Payments. Transacties worden hierdoor real time verwerkt. Het bedrag staat dan binnen enkele seconden op de rekening van de ontvanger. Ook het doorboeken gebeurt op die manier. Hiermee rijst de vraag of deze nieuwe bevoegdheid van de FIE tot het beoogde resultaat zal leiden.

Naast bovenstaande, liggen onze zorgen met name bij de praktische uitvoering van het voorstel. De belangrijkste zijn hieronder opgenomen :

- **De gronden waarop de FIE een verzoek tot spoedbevrozing kan indienen bij een bank zijn niet uitgewerkt en is niet duidelijk op welke wijze gecontroleerd wordt dat de FIE op de juiste gronden tot een verzoek tot spoedbevrozing overgaat.**

Voorstel NVB: Neem in de Memorie van Toelichting een indicatie op van de strekking van de situatie(s) – naast het verzoek van een buitenlandse FIE - waarbij de FIE een spoedbevrozing kan instellen en een inschatting te geven van het aantal jaarlijkse verzoeken tot spoedbevrozing dat banken kunnen verwachten. Inzicht hierin is voor de banken noodzakelijk om op te stellen processen en kosten in kaart te brengen.

- **Het niet uitvoeren van een specifieke transactie is niet mogelijk, wel het blokkeren van het tegoed ter grootte van de uit te voeren transactie(s).**

Toelichting: De insteek van het wetsvoorstel betreft de financiële transactie en het verzoek die niet uit te voeren c.q. te voorkomen dat de klant over dat tegoed kan beschikken (artikel 17a lid 1).

Het niet-uitvoeren van één specifieke transactie is evenwel voor banken niet mogelijk. Een volledige blokkade van de rekening is wel mogelijk. Ook is het mogelijk om een bedrag te bevroren ter grootte van de (voorgenomen) transactie.

Het doel van de opdracht is volgens de toelichting “om te voorkomen dat het geld verdwenen is tegen de tijd dat het onderzoek (...) heeft geleid tot aanvullende informatie”. Daartoe wordt ook gesproken over dat het gaat om “het tegoed bij de bank ter grootte van de uit te voeren transactie”. Later in de toelichting wordt echter gesproken over de “uitvoering van een transactie tijdelijk aan te houden”.

Voorstel NVB: Spreek in de wet en de Memorie van Toelichting consequent van “*het tegoed bij de bank ter grootte van de uit te voeren transactie.*” En niet van “*uitvoering van een transactie tijdelijk aan te houden*”.

- Onduidelijk is hoe banken in het licht van de Europese standaarden van Instant Payments invulling moeten geven aan het begrip “**onverwijld**” (artikel 17a lid 1) gevolg geven aan het FIE verzoek. Zeker in het licht van de sanctionering die de bank te wachten staat bij niet voldoen hieraan (last onder dwangsom, bestuurlijke boete en sanctionering op grond van de WED).

Toelichting: Het betalingsverkeer is praktisch volledig digitaal. Hierop zijn PSD 2 en instant payments standaarden van toepassing. Dit betekent dat ingevolge PSD 2 banken zijn gehouden aan een maximale termijn (48 uur) voor het voltooiën van transactie. Het merendeel van de transacties zijn evenwel instant payments. Deze worden binnen 5 seconden uitgevoerd. Er zijn momenteel slechts handmatige maatregelen mogelijk die in de uitvoering de nodige tijd vragen en daardoor niet passen bij de huidige snelheid van het betalingsverkeer. Bovendien, als opgemerkt onder 2, kunnen banken één specifieke transactie niet blokkeren.

Kortom, alleen als het tegoed nog op de bankrekening staat, is het bevroren (en het daarna vrijgeven) van een tegoed bij een bank ter grootte van een bepaalde transactie een handmatig proces dat in de uitvoering de nodige tijd zal vergen.

Voorstel NVB: In de wet en de Memorie van Toelichting te verduidelijken dat het moet gaan om een inspanningsverplichting en geen resultaatsverplichting om het tegoed ter grootte van de transactie te blokkeren.

Daarnaast is het zaak om in geval van strijd met Europese regelgeving (PSD2-regelgeving inzake belemmering betalingsverkeer) in de Memorie van Toelichting expliciet een bepaling op te nemen waarin aangegeven wordt dat het onderhavige wetsvoorstel prevaleert boven artikel 7:537BW of andere wettelijke of contractuele uitvoeringstermijnen.

- Kan in het geval van “bevrozing” ook het gebruikelijke proces van verrekening worden toegepast?
Toelichting: In het normale beslagrecht geldt de regel dat bedragen die binnengekomen zijn na het moment van beslag, niet door het beslag getroffen worden: geldt die regel ook voor de “bevrozing”?

Voorstel NVB: Graag verduidelijken in de Memorie van Toelichting.

- In de nadere uitwerking bij het wetsvoorstel dient opgenomen te worden **op welke manier de FIE verzoeken tot bevrozing aan de bank gaat invullen.**

Toelichting: Betaaltransacties stoppen niet bij de sluitingstijd voor kantoren. Ook de afdelingen binnen banken die zich bijv. bezighouden met een vergelijkbaar proces, zoals strafvorderlijk beslag, zijn niet 24/7 beschikbaar. Zal de FIE voor de uitvoering van deze taak 24/7 beschikbaar zijn?

Voorstel NVB: Hierover per bank goede afspraken maken over hoe, door en aan wie het verzoek tot spoedbevrozing wordt gedaan en of dit ook buiten kantooruren noodzakelijk is etc. Het heeft, ter waarborging van de kwaliteit, de voorkeur van de banken dat uitsluitend bepaalde functiehouders binnen de FIE deze bevoegdheid krijgen.

- De **geheimhoudingsplicht** richting de klant over het blokkeren van tegoeden op de rekening zal tot agressie leiden. (pagina 65)

Toelichting: Gekozen is om de geheimhoudingsverplichting van artikel 22, eerste lid, Wwft ook van toepassing te verklaren op de situatie dat de transactie op verzoek van de FIE tijdelijk wordt aangehouden. Dit betekent dat de klant contact met de bank zal gaan opnemen en zal willen weten waarom de transactie niet wordt uitgevoerd.

Hoe moet de bank dit uitleggen? Dit gaat tot onbegrip bij klanten leiden met lastige discussies en agressieve reacties bij de call centres van banken, of erger op bankkantoren.

Zeker omdat – anders dan in de Memorie van Toelichting aangegeven (pagina 64)- het aanhouden van een transactie niet voor een beperkte periode is, maar voor 5 werkdagen, met de mogelijkheid tot verlenging van 5 werkdagen. Rekening houdend met het feit dat transacties in Nederland via Instant Payments gaan, is 5 werkdagen geen beperkte periode.

Als de bank zelf de rekening van een klant blokkeert vanwege een vermoeden van fraude/oplichting, of als de gelden onder een derdenbeslag vallen, zal zij haar klant daarover informeren.

Een bank zal ook in het geval de rekening op basis van onderhavige wetsvoorstel wordt geblokkeerd, moeten kunnen vertellen waarom de klant niet langer over zijn volledige banktegoed kan beschikken, of anderszins de mogelijkheid moeten krijgen de klant naar een telefoonnummer van de overheid te laten bellen, waarbij de overheid de klant informeert.

Voorstel NVB: Gezien de grote impact voor de klant is het zaak dat de FIE de rekeninghouder onverwijld informeert dat de rekening in diens opdracht is bevroren en op welke wijze daartegen bezwaar kan worden gemaakt. Dit is in lijn met het Europese voorstel zoals verwoord in artikel 20 van de AMLD6. Hierin wordt gesteld dat een klant wiens bank- of betaalrekening wordt geblokkeerd dit bij een rechter moeten kunnen aanvechten. Banken doen dan ook een dringend beroep om dit aan te passen en banken de mogelijkheid te geven de betrokkene te informeren of door te verwijzen naar een overheidsinstantie. Een verwijzing naar een civielrechtelijke vrijwaring is niet voldoende in dit kader.

- Artikel 20c Wwft gaat een **civilrechtelijke vrijwaring** bevatten. Hoe wordt het proces rondom civielrechtelijke vrijwaring vorm gegeven en hoe verhoudt dit zich tot de geheimhoudingsverplichtingen ex artikel 22 lid 1 Wwft?

Voorstel NVB: Het is van belang dat een bank in een civielrechtelijke zaak moet kunnen aantonen dat zij op verzoek van de FIE bepaalde transactie(s) niet heeft uitgevoerd. Een schriftelijk bewijs in hiervan is hierbij dan noodzakelijk.

Ook los van een civielrechtelijke claim van de klant, is het zaak dat op het moment de FIE het verzoek intrekt, de klant geïnformeerd moet kunnen worden dat het geld op verzoek van de overheid was geblokkeerd.

- Naast een civielrechtelijke vrijwaring is ook een **strafrechtelijke vrijwaring** noodzakelijk.

Toelichting: De strafrechtelijke vrijwaring van artikel 19 Wwft omvat thans een verwijzing naar artikelen 16 en 17, net als in artikel 20 Wwft (de civielrechtelijke vrijwaring). Deze twee vrijwaringsartikelen 19 en 20 Wwft zijn gekoppeld en een uitbreiding van de ene logischerwijs moet leiden tot een uitbreiding van de ander. Bovendien wordt er op gewezen dat het uitvoering geven aan een bevroeringsmaatregel vrijwel onmiddellijk tot een signaal aan de klant of begunstigde leiden. Immers, de verwachting is dat een transactie onmiddellijk wordt uitgevoerd en voor zover dat niet lukt is het banken slechts geoorloofd een respijt van 24 tot uiterlijk 48 uur te hanteren. Als deze termijn wordt overschreden kan de bank niet anders dan aangeven dat zij uitvoering geeft aan een wettelijk bevel, waarmee zij haar geheimhoudingsplicht noodgedwongen doorbreekt. Dit mag de bank niet verweten worden en noopt derhalve tot een strafrechtelijke vrijwaring. Bovendien kan beargumenteerd worden dat een spoedbevroering tot een voor de banken onderzoekwaardig signaal kan leiden. Echter, dit signaal heeft rechtstreeks te maken met een specifiek bevel, op basis waarvan strikt genomen geen rechtstreeks onderzoek gedaan mag worden. Bovendien is aannemelijk dat als de bank navraag doet aan de hand van een bevroren transactie, het voor de klant of begunstigde heel waarschijnlijk direct tot een 'red flag' zou leiden, welke ook die onbedoeld tot een doorbreking van de geheimhouding zal leiden. Dat leidt er de facto toe dat een bevroren transactie in belang van het strafrechtelijk onderzoek doorgaan niet navraag zal mogelijk leiden. De banken mag dan later niet verweten worden dat op de een dergelijke bevroering niet is gehandeld. Ook daartoe moet de strafrechtelijke vrijwaring van artikel 19 Wwft tot het beoogde 17aWwft worden uitgebreid.

Voorstel NVB: De strafrechtelijke vrijwaring van artikel 19 Wwft uitbreiden tot het beoogde 17aWwft.

- De verplichting is beperkt tot het bevrozen van gelden op een bankrekening (artikel 17a lid 1). De vraag is waarom de wet zich beperkt tot banken? Hoe verhoudt zich dit tot betaaldienstverleners en Virtual Asset Service Providers (VASP). Gelden kunnen namelijk ook naar door deze betaaldienstverleners aangeboden IBAN's worden geboekt. Daarnaast kan het immers ook zo zijn dat bijvoorbeeld een VASP een bepaalde opdracht tot verkoop van virtuele assets aangehouden in een wallet niet zou moeten uitvoeren. En hoe verhoudt zich dit tot andere Wwft-instellingen zoals een notaris, die ook transacties uitvoert?
- De Memorie van Toelichting stelt dat een voorlopige schatting van de kosten van deze wetgeving voor de FIE beperkt zijn tot ongeveer 0,5 fte. Aan de bancaire kant zal dit per bank ook de nodige aanpassingen en mankracht vergen. Hoe hoog die kosten zullen zijn hangt af van het aantal verzoeken die banken krijgen. Zie ook de opmerking onder 1. Voorlopige inschatting is dat het per grootbank zeker 0,5 fte extra kost.

Conclusie

De NVB onderschrijft het belang om zo snel mogelijk crimineel geld te confisqueren. Banken willen daar ook een bijdrage aan leveren, maar het is wel zaak dat er een regeling komt die praktisch uitvoerbaar is.

Contactinformatie

Yvonne E.M. Willemsen
willemsen@nvb.nl
www.nvb.nl